

Juliusz Piwowski

STANDARDY PRAC PISEMNYCH ORAZ WYMOGI EDYTORSKIE

Kraków 2026

STANDARDY PRAC PISEMNYCH ORAZ WYMOGI EDYTORSKIE

Juliusz Piwowarski

Stand.2026Pisania.2

Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego
i
Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie

Kraków 2026

Juliusz Piwowarski
Standardy pisania pracy dyplomowej wraz z wymogami edytorskimi

**Copyright © by Naukowo-Wydawniczy Instytut Badań
Bezpieczeństwa i Obronności WSBPI „Apeiron” w Krakowie**

Copyright © by Juliusz Piwowarski

Standardy zapisane w tej publikacji dotyczą wszelkich prac pisemnych

Skład, łamanie i korekta: Jacek Piwowarski, Diana Ustiantseva

Projekt okładki: Jacek Piwowarski

ISBN: 978-83-68530-03-2

Kraków 2026

Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie
Naukowo-Wydawniczy Instytut Badań Bezpieczeństwa i Obronności WSBPI „Apeiron”
w Krakowie (NWIBBO)
ul. Basztowa 10,
31-141 Kraków
Tel. 12 422 30 68
e-mail: science2@apeiron.edu.pl

UWAGA 1 Etap „Zero”! Proponuje się zacząć od przestudiowania stron:

- s. 5: Cztery Kryteria Poprawności Tytułu,
- s. 6: prawidłowe i nieprawidłowe Tytuły - przykłady,
- s. 10, 23-24: konstrukcja tekstu Wstępu,
- s. 12: konstrukcja tekstu Rozdział 1 pracy dyplomowej,
- i ewentualnie – s. 15, 16 przypisy – poprawne sporządzenie.

**UWAGA 2: Praca Dyplomowa musi być tworzona ETAPAMI, wspólnie z Promotorem
maks. wielkość ETAPU – to Rozdział Pracy**

AGENDA

Publikacja składa się z siedmiu części podzielonych na punkty i podpunkty:

Część 1. Skonstruuj Tytuł Pracy ukazujący Temat Pracy.....	4
Część 2. Cel i problematyka badawcza.....	7
Część 3. Założenia badawcze i hipotezy badawcze.....	9
Część 4. Proces badań: etapy badań, metody badawcze.....	9
Część 5. Układ pracy (prezentacja rezultatów badań).....	10
Część 6. Przypisy.....	15
Część 7. Tajniki, jakie kryją Wymogi Edycyjne.....	17

ZAŁĄCZNIKI:

Załącznik 1. Wzór: strona tytułowa.....	18
Załącznik 2. Wzór: przykład spisu treści.....	19
Załącznik 3. Wzór: przykład Wstępu.....	20
Załącznik 4. Wzór: przykład opisu elementów środowiska bezpieczeństwa.....	22
Załącznik 5. Wzór: abstrakt ustruktrowany (wersja polska) pracy dyplomowej.....	25
Załącznik 6. Wzór: abstrakt ustruktrowany pracy dyplomowej, j. angielski.....	26
Załącznik 7. Wzór: abstrakt ustruktrowany referat zaliczeniowy, j. polski.....	27
Załącznik 8. Wzór: abstrakt ustruktrowany artykuł nauk., inna praca pisemna, j. angielski	28
Załącznik 9. Wzór: abstrakt ustruktrowany artykuł nauk., inna praca pisemna, j. polski....	29
Załącznik 10. Wybrane pozycje literatury przedmiotu w NoB.....	30

CZĘŚĆ 1. WYBÓR TEMATU BADAWCZEGO PRACY – TYTUŁ / TEMAT

WIODĄCE POJĘCIA NAUK O BEZPIECZEŃSTWIE – MATRYCA NoB

- 1 – podmiot bezpieczeństwa / bezpieczeństwo,
- 2 – środowisko bezpieczeństwa,
- 3 – szanse bezpieczeństwa,
- 4 – wyzwania bezpieczeństwa,
- 5 – ryzyka bezpieczeństwa,
- 6 – zagrożenia bezpieczeństwa,
- 7 – kultura bezpieczeństwa,
- 8 – sytuacja kryzysowa / kryzys,
- 9 – ochrona / ochronność,
- 10 – obrona / obronność.

OBSZAR WYBORU TEMATU PRACY DYPLOMANTA:

- Dziedzina → nauki społeczne → antropocentryzm: człowiek obiektem badań
- Dyscyplina → nauki o bezpieczeństwie → człowiek podmiotem bezpieczeństwa
- Obiekt badań + miejsce + czas badań → wybrana część Polski (nie cały kraj!)
- Kierunek studiów: Bezpieczeństwo Wewnętrzne – BW państwa (Polski)

CZTERY KRYTERIA WYBORU TYTUŁU:

TYTUŁ reprezentujący TEMAT PRACY ma spełniać następujące 4 KRYTERIA:

Kryt.1: OBIEKT/PRZEDMIOT BADAŃ: KTO stanowi tu podmiot bezpieczeństwa?

Kryt.2: MIEJSCE / ZDARZENIE: określona część Polski, tylko wycinek polskiej rzeczywistości¹

Kryt.3: CZAS AKCJI: wyraźnie określony czas lub przedział czasu

Kryt.4: TERMIN z MATRYCY NoB: min. jedno z pojęć z Matrycy zawarte w tytule

¹ terem badań mniejszy niż całość państwa / zdarzenie / zjawisko / proces → wywód zgodny z regułą „od ogółu do szczegółu”

Poprawne tytuły – przykłady:

- 1) *Rola policji w działaniach na rzecz bezpieczeństwa imprez masowych na terenie miasta Krakowa w roku 2023.*
- 2) *Szanse i wyzwania oraz ryzyka i zagrożenia bezpieczeństwa podczas meczu piłki nożnej na stadionie w Libiążu w dniu 12 maja 2023 roku.*

Błędnie dobrane tytuły – przykłady:

- 1) *Rola policji w systemie bezpieczeństwa państwa* – **tematyka za szeroka**, co wykazują dwa pytania do autora → **Czy chodzi tu o cały świat, jest to niemal 200 państw?! No nie ...** – ma być tu badany i opisany **tylko wycinek polskiej rzeczywistości społecznej** → **Czy chodzi tu np. o przedział czasu od IV wieku n.e. do XXI wieku n.e.?! No nie ...**
- 2) *Bezpieczeństwo międzynarodowe i jego instytucje w drugiej dekadzie XXI wieku.* – **inna dyscyplina niż nauki o bezpieczeństwie** – to są **relacje międzynarodowe.**
- 3) *Przestępstwa pseudokibiców Wisły Kraków w latach 2020-2023* – **tytuł dotyczy innej dyscypliny niż nauki o bezpieczeństwie** – są to **nauki prawne.**
- 4) *Stres w służbie funkcjonariusza Policji na meczu Cracovii 12 maja 2024* – **inną dyscypliną niż nauki o bezpieczeństwie** – jest to **psychologia.**

PODSUMUJMY

- ✓ **Tytuły pracy, rozdziałów i podrozdziałów** (tytuły i śródtytuły referatu) mają odpowiadać treści pracy oraz kolejno z siebie wynikać, pogłębiać analizę poruszanych tematów oraz prowadzić do ich syntezy i wniosków pozwalających Autorowi sformułować wartościowe **Zakończenie**.
- ✓ Studia I stopnia: **referat zaliczeniowy** seminarium lic. **ma pokazać umiejętności opisu danego zjawiska, procesu, działania czy funkcjonowania przedmiotu badań.**
- ✓ Studia II stopnia: prowadzi się badania **określoną metodą naukową** (w tym ewentualnie analizę danych); praca magisterska musi zawierać **wnioski praktyczne.**
- ✓ Student ustala w detalach **zakres pracy** z Promotorem ale osobiście **odpowiada** on za poprawność merytoryczną, redakcyjną, edycji, języka pracy, cytowania i nienaruszanie praw autorskich.
- ✓ **Objętość tekstu referat zaliczeniowy, Projekt lic. (cz. główna) seminarium licencjackiego 8-16 stron** (Uwaga: strony nadmiarowe są dyskwalifikowane!)².
- ✓ **Liczba pozycji nauk. cytowanych w Referacie Zalicz. seminar. lic.: tyle, ile Ref. ma stron (min. połowa to monografie naukowe)**
- ✓ **Objętość tekstu Pracy Mgr** – część zasadnicza **pracy magisterskiej** wynosi minimum **42 strony.**
- ✓ **Liczba cytowanych pozycji zwartych (monografii naukowych) uwzględnionych w pracy magisterskiej:** min. **40 pozycji naukowych (min. 20 monografii nauk).**

Uwaga: wyjątkowe zmniejszenie zadanej liczby cytowanych monografii naukowych wymaga potwierdzenia zaistnienia tej konieczności w pisemnym oświadczeniu Promotora, z jej uzasadnieniem (np. potrzeba zamiany, w sensie ilości – części z tych monografii, specjalistycznymi artykułami naukowymi).

² Specyfika NoB wymaga, by informacja była precyzyjna, zwięzła i możliwa do przekazania w krótkim czasie.

Uwaga – jedna standardowa strona tekstu cyfrowego zawiera 1800 znaków pisarskich.

CZEŚĆ ZASADNICZA PRACY SKŁADA SIE:

1. Referat zaliczenia seminarium licencjackiego: **Wstęp, Śródtytuły (zamiast rozdziałów), Zakończenie.**
 2. Praca magisterskiej: **Wstęp, pięć Rozdziałów, Zakończenie.**
- ✓ **Rozdziały** mają podrozdziały, w numeracji stosujemy **wyłącznie cyfry arabskie.**
 - ✓ **Zakończenie** zamyka **część zasadniczą**: podsumowanie spostrzeżeń, tez pracy, wniosków i rekomendacji.
 - ✓ **Obowiązuje warsztat naukowy** – w pracy pisemnej tworzą go następujące czynniki:
 - **obiektywizm** wypowiedzianych poglądów i autorski tekst,
 - **dokładność** ukazania faktów i definiowania pojęć na podstawie określonych źródeł,
 - **odróżnienie** badań i wniosków autora (*badania własne*) od wyników innych badaczy (*badania wtórne*),
 - **przypisy i odnośniki do literatury przedmiotu,**
 - **poprawność językowa i stylistyczna** tekstu,
 - **staranna edycja** tekstu oraz bibliografia

UWAGA 1: W ramach pracy własnej, Student zobowiązany jest starannie zapoznać się z detalami warsztatu naukowego, dlatego w ramach zadania, jakim jest praca pisemna, należy:

- 1) zapoznać się z zasadami funkcjonowania systemu antyplagiatowego plagiat.pl i nauczyć się ich
- 2) samodzielnie **sprawdzić autentyzm własnego tekstu** – w systemie **www.plagiat.pl**

UWAGA 2: Student obowiązany jest użyć Microsoft Word 2013 i nowszy lub Microsoft 365 (online), zawarty w pakiecie Microsoft udostępnianym przez Uczelnię na czas odbywania studiów. Student jest zobowiązany dostarczyć pracę sformatowaną we właściwy sposób – powyżej wskazanymi narzędziami.

UWAGA 3: Powyższe dotyczy wszelkich prac pisemnych składanych na naszej Uczelni³.

❖ **Charakter pracy** powinien wpisywać się w **funkcje teorii NoB** i może on być:

1. **Badawczy:** wykrywanie nowych zależności, dotyczących wąskiego wycinka badań;
2. **Projektodawczy:** propozycja nowych rozwiązań praktycznych;
3. **Systematyzujący:** porządkowanie wiedzy w zakresie dyscypliny *nauk o bezpieczeństwie* oraz związanego z nim wycinka *rzeczywistości społecznej*.

❖ **Podstawowe funkcje teorii NoB:**

- 1) funkcja opisowa (pokazanie obiektu badań i jego funkcjonowania społecznego onto-epistemicznie),
- 2) funkcja porządkująca (struktura, selektywna klasyfikacja – np.: broń palna, broń biała)
- 3) funkcja eksplanacyjna (wyjaśnianie – analitycznie pogłębione),
- 4) funkcja praktyczna (wnioski i ich zastosowanie w praktyce),
- 5) funkcja prognostyczna (przewidywane możliwości),
- 6) funkcja wartościująca (ocenianie, skala ważności, skala przydatności np. porównując do...).
- 7) funkcja heurystyczna (pomysłodawcza)

³ Poza zwolnieniem przez prowadzącego na krótkim odrębnym sprawdzianie (np. „kartkówka” podczas zajęć).

Tytuł pracy	Główna hipoteza badawcza	Cel ogólny pracy / Problem badawczy główny / Metoda
Kształtowanie kultury bezpieczeństwa u studentów kierunków związanych z bezpieczeństwem, na przykładzie WSBPI „Apeiron” w Krakowie, w latach 2005-2025	Przypuszcza się, że działania na rzecz kształtowania kultury bezpieczeństwa studentów na kierunku związanym z bezpieczeństwem prowadzi się w sferach: dydaktycznej, wychowawczej i eksponowania roli narodowych symboli, świąt i wzorów osobowych.	PRZEDMIOT BADAŃ i CEL OGÓLNY Ukazanie grupy społecznej studentów i jej funkcjonowania jako kształconej do stania się awangardą w zakresie przyswojenia sobie <i>narodowej kultury bezpieczeństwa</i> i promocji <i>zjawiska społecznego</i> , jakim jest <i>narodowa kultura bezpieczeństwa</i> . PROBLEM BADAWCZY – GŁÓWNY <i>Jaki rodzaj działań i w jaki sposób</i> należy prowadzić proces budowania <i>narodowej kultury bezpieczeństwa</i> u studentów kierunków związanych z problematyką <i>bezpieczeństwa</i> ? METODA W pracy stosowano następujące metody: krytyczna analiza literatury przedmiotu , krytyczna analiza dokumentów i przepisów prawa, metoda syntezy pozwalająca na syntetyczne wnioski.
Szczegółowe problemy badawcze – pytania badawcze	Częstkowe hipotezy badawcze	Spis treści
Pytanie 1: Jak w <i>naukach o bezpieczeństwie</i> rozumiemy podstawowe ich terminy, w tym termin <i>kultura bezpieczeństwa</i> ?	Hipoteza 1: Przypuszczono, że do wyjaśnienia istoty zjawiska <i>kultury bezpieczeństwa</i> należy użyć siatki pojęć <i>nauk społecznych</i> , w tym dyscypliny <i>nauk o bezpieczeństwie</i> .	Rozdział 1 Podstawowe terminy zastosowane w pracy. Istota zjawiska społecznego <i>kultury bezpieczeństwa</i>
Pytanie 2: Jak przedstawia się stan badań nad kształtowaniem <i>kultury bezpieczeństwa</i> w Polsce oraz reprezentatywna literatura przedmiotu, wraz z literaturą zagraniczną w tle?	Hipoteza 2: Przypuszczono, że tworzenie <i>kultury bezpieczeństwa</i> to proces, zatem badania powinny być często aktualizowane, podobnie jak literatura przedmiotu.	Rozdział 2 Relacje i współzależności pomiędzy zjawiskiem społecznym <i>kultury</i> a fenomenem <i>bezpieczeństwa</i>
Pytanie 3: Jak przebiega społeczny proces kształtowania <i>narodowej kultury bezpieczeństwa</i> ?	Hipoteza 3: Przypuszcza się, że społeczny proces tworzenia <i>narodowej kultury bezpieczeństwa</i> oparty jest na ciągłej kreacji jej wymiarów – personalnego, grupowego i materialnego.	Rozdział 3 Społeczne konstruowanie <i>narodowej kultury bezpieczeństwa</i>
Pytanie 4: Jakie elementy składają się na proces kształtowania <i>kultury bezpieczeństwa</i> wśród studentów kierunków związanych z problematyką <i>bezpieczeństwa</i> ?	Hipoteza 4: Przypuszcza się, że wśród badanych studentów następuje internalizacja idei związanych z <i>narodową kulturą bezpieczeństwa</i> .	Rozdział 4 Badania własne – metoda, wyniki oraz ich interpretacja
Pytanie 5: Jakie relacje występują między personalnym i narodowym wymiarem <i>kultury bezpieczeństwa</i> u osób studiujących na kierunkach związanych z <i>naukami o bezpieczeństwie</i> ?	Hipoteza 5: Przypuszcza się, że personalna i strukturalna sfera oddziaływania <i>narodowej kultury bezpieczeństwa</i> – są z sobą ściśle powiązane.	Rozdział 5 Personalny i grupowy potencjał <i>narodowej kultury bezpieczeństwa</i> studentów kierunków związanych z <i>bezpieczeństwem</i>

[1] **PRZEDMIOT**(OBIEKT) („KTO”? – a nie „CO”) i **CEL OGÓLNY BADAŃ**: ukazanie poznawanego podmiotu, jako przedmiotu badań i jego funkcjonowania społecznego (czemu służy) i oczekiwań poprawy jego działania. Szukaj Celu Ogólnego Badań po podaniu odpowiadającego mu Problemu Badawczego Głównego [2] i dalej – rozwiązywanie go dzięki podzieleniu analitycznemu na **PROBLEMY SZCZEGÓŁOWE**, które Student musi wyrazić jako swoje **PYTANIA BADAWCZE** [4]

[2] **PROBLEM BADAWCZY, GŁÓWNY** – to najważniejsze pytanie (może być wieloczęłonowe), na które szukamy odpowiedzi w badaniach. To kwestia dookreślająca CEL OGÓLNY [1] i zakres pracy, ukazująca pole braku wiedzy, które Student-badacz chce zgłębić, aby odkryć to, co pozwoli na rozwiązanie problemów panujących w jego polu badawczym.

[3] **METODA BADAWCZA** (przykład)

W pracy stosowano takie metody jak: krytyczna analiza literatury przedmiotu, obserwacja, krytyczna analiza dokumentów, krytyczna analiza doniesień medialnych i synteza pozwalająca na sformułowanie syntetycznych wniosków i rekomendacji, celem tworzenia możliwości ich zastosowania.

[4] **PYTANIA BADAWCZE**, czyli PROBLEMY SZCZEGÓŁOWE, są to składowe PROBLEMU GŁÓWNEGO [2] Kolejne Pytania (Pyt.1, Pyt.2..., Pyt.5) układamy w taki sposób, aby odpowiadały one kolejnym numerom porządkowym Rozdziałów (R.1, R.2, R3, R4, R.5) i nawiązując do treści ich tytuły (Pyt.1→R.1, Pyt.2→R.2, Pyt.3→R.3..., Pyt.5→R.5) Pytania Badawcze ściśle dotyczą ram, w jakich ujęte s PROBLEM GŁÓWNY – trzymając się granic tematu pracy.

Innymi słowy – PYTANIA BADAWCZE [4] są to wyzwania na drodze do osiągnięcia CELU OGÓLNEGO BADAŃ [1] Ilość PROBLEMÓW SZCZEGÓŁOWYCH (PYTAŃ) odpowiada ilości rozdziałów pracy pisemnej. PYTANIA BADAWCZE mogą być wieloczęściowe, czyli kilka pytań pod jednym numerem porządkowym – odpowiedzi na sformułowane w pracy PYTANIA BADAWCZE poszukujemy za pomocą narzędzia badawczego – którym jest – METODA BADAWCZA [3]

CZĘŚĆ 3. Założenia i hipotezy badawcze

Przyjęcie podstaw merytorycznych, ram pracy oraz sformułowanie wstępnych hipotez badawczych, jakie są weryfikowane przez Badacza-Studenta, w toku prowadzonych przez niego badań własnych. Od hipotez badawczych można odstąpić (w gestii decyzji / propozycji Promotora pracy pisemnej).

Założenia:

To elementy, które obejmuje wiedza „nadsystemowa”, stanowią one wynik wcześniejszych badań – to wiedza podręcznikowa, już niepodlegająca badaniu, wzięta taką, jaką jest, w formie Założeń służących za „otwarcie” rozwiązywaniu Problemów Badawczych.

Przykład założenia:

Założenie:

Przyjęto, że *kultura bezpieczeństwa*, to generator pola oddziaływań społecznych służących przeciwdziałaniu aktywnym i potencjalnym *zagrożeniom* oraz rozwojowi dla bezpieczeństwa.

Hipotezy to przypuszczenia co do rozwiązania problemu, wstępne odpowiedzi na pytania badawcze, które będą weryfikowane w toku badań.

Przykłady hipotezy:

Hipoteza:

Przypuszcza się, że okresowe doszkalanie pracownika ochrony podnosi jego sprawność zawodową lub pomaga ją utrzymać na odpowiednim poziomie.

CZĘŚĆ 4. Procedura badań: harmonogram prac – etapy (termin początku i zakończenia każdego etapu), zastosowane metody badawcze. Cztery fazy badań. Metody badawcze.

- 4.1. Przygotowanie badań – opracowanie koncepcji, planu pracy, zorganizowanie badań;
- 4.2. Badania teoretyczne – głównie analiza i synteza literatury przedmiotu;
- 4.3. Badania praktyczne – może to być przykładowo sondaż diagnostyczny wykonany z pomocą ankiety oraz analiza i interpretacja jego wyników;
- 4.4. Synteza wyników: a) podsumowanie podane na końcu każdego Rozdziału;
b) Zakończenie pracy: syntetyczne wnioski z całej pracy.

4.5. Główne metody badawcze:

- 1) **metody teoretyczne:** analiza, synteza, dedukcja (wynikanie logiczne), indukcja (uogólnienie serii przypadków w ogólną prawidłowość), triangulacja teoretyczna, porównanie, analogia;
- 2) **metody empiryczne:** krytyczna analiza literatury przedmiotu, sondaż diagnostyczny dokonany przy użyciu narzędzia, jaki stanowi ankieta, krytyczna analiza aktów prawa, krytyczna analiza dokumentów, eksperyment myślowy, analiza systemowa, wywiad ekspercki, studium przypadku, obserwacja, eksperyment...

CZĘŚĆ 5. Układ pracy – będącej prezentacją rezultatów przeprowadzenia badań własnych

5.1. TYTUŁ ma mieć min. 1. pojęcie z *Matrycy pojęć NoB* (s.4);

Wzór strony tytułowej

Załącznik 1:

5.2. WYKAZ SKRÓTÓW – opcjonalny, gdy zachodzi w pracy taka potrzeba

5.3. SPIS TREŚCI – przykład wykonania Spisu Treści pracy dyplomowej: **Załącznik 2**

5.4. WSTĘP – przykład układu i wykonania Wstępu do pracy dyplomowej: **Załącznik 3**

Wstęp zawiera kolejno następujące po sobie części w niżej przedstawionym porządku:

Pisząc początkowe słowa Wstępu, podaj kilka zdań wprowadzających w tematykę pracy, czyli na przykład –

„Praca ta obejmuje problematykę{tu pada parafraza tytułu pracy}, która jest rozpatrywana {interpretowana, analizowana, ukazana}z perspektywy{dyscypliny}*nauk o bezpieczeństwie*.”

Następnie przechodzimy systematycznie do rozwijania kolejnych treści Wstępu, zgodnie z poniższym schematem:

Po pierwsze: Uzasadnij wybór Tematu – napisz, z jakiej potrzeby wynika, podaj jakie i dla kogo ma znaczenie podejmowana w tej pracy problematyka {tematyka pracy}

UWAGA:

Części Wstępu wskazane w podpunktach 2. do 8. muszą być wpisywane **Boldem** do **WSTĘPU** jako **śródtytuły** – muszą być one podawane **w mianowniku**, pamiętaj również, aby tę czynność wykonywać bez nadawania im kolejnych numerów podczas pisania tekstu Wstępu do pracy.

Po drugie: **PRZEDMIOT/OBIEKT i CEL OGÓLNY BADAŃ**

Po trzecie: **PROBLEM BADAWCZY GŁÓWNY**

Po czwarte: **METODA BADAWCZA**

Po piąte: **SZCZEGÓŁOWE PROBLEMY BADAWCZE**

Są to pytania badawcze – tyle pytań, ile rozdziałów; mogą to być pytania złożone, przykładowo – podwójne, czy potrójne dla danego rozdziału,

Po szóste: **GŁÓWNA HIPOTEZA BADAWCZA**

(opcjonalnie) odnosząca się do Głównego problemu badawczego,

Po siódme: **CZĄSTKOWE HIPOTEZY BADAWCZE** (opcjonalnie) – odnoszące się do szczegółowych problemów badawczych i pokrywające się z ich liczbą,

Po ósme: **STRUKTURA PRACY**

Informacja o liczbie rozdziałów i kolejno – o zagadnieniach, które Autor porusza, czy przedstawia w każdym z nich (kilka zdań o każdym z rozdziałów).

Przykładowo:

{uzasadnienie wyboru tematyki pracy}

Problematyką tej pracy jej autor zajął się, ponieważ z perspektywy *nauk o bezpieczeństwie (NoB)* dostrzega potrzebę (...)

PRZEDMIOT {← „bohater” pracy} i CEL OGÓLNY BADAŃ

Ogólnym celem niniejszej pracy stanowi przedstawienie funkcjonowania społeczności lokalnej miasta Dębicy {← „bohatera dzieła”}, w zakresie {w kontekście} jego przeciwdziałania zagrożeniom bezpieczeństwa, jakie powodują wykroczenia osób nieletnich.

PROBLEM BADAWCZY GŁÓWNY

W jaki sposób można poprawić {podnieść skuteczność} oddziaływanie społeczne, jakie prowadzone jest w celu zredukowania zagrożeń bezpieczeństwa, jakie powodują wykroczenia popełniane przez osoby nieletnie... {Zbadać, w jaki sposób funkcjonuje...}

METODA BADAWCZA

W badaniach przedstawionych w tej pracy posłużono się metodą krytycznej analizy tekstów uzupełnioną sondażem diagnostycznym.

PYTANIA BADAWCZE {szczegółowe problemy badawcze}

Pytanie 1

Jak w *naukach o bezpieczeństwie (NoB)* rozumiane są {pojmowane, interpretowane...} są ich podstawowe {elementarne;...} terminy {kategorie;...}

Pytanie 2

W jaki sposób przedstawia się {funkcjonuje}...?

.....
.....
.....

Pytanie 5

.....

GŁÓWNA HIPOTEZA BADAWCZA

Autor przypuszcza, że (...)

CZĄSTKOWE HIPOTEZY BADAWCZE

Hipoteza 1

Przypuszcza się, że dobra znajomość „siatki pojęć” w *naukach o bezpieczeństwie* oraz właściwe ich rozróżnianie, umożliwi sprawne stosowanie metody krytycznej analizy literatury przedmiotu, innych metod badawczych i jasnej interpretacji wyników badań.

.....
.....
.....

Hipoteza 5

Przypuszczono, że...

5.5. Każdy kolejny Rozdział Pracy ma tworzyć zwartą tematycznie całość, jako odpowiedź na kolejne, postawione we **Wstępie** – szczegółowe **Pytanie Badawcze**.

W Rozdziale 1 należy nawiązać do podstaw teorii *nauk o bezpieczeństwie*, do ich terminów bazowych. Należy podać cytaty definicji z tekstów prac naukowych autorami których są autorytety nauki wybrane z listy w **Załączniku nr 10**. Musisz użyć tutaj cudzysłowu + odnośnika i przypisu.

ROZDZIAŁ 1 (WZÓR)

Podstawowe / elementarne / wiodące / prymarne / bazowe (...) pojęcia / kategorie / (...) terminy zastosowane w pracy {→ np.: **Podstawowe terminy zastosowane w pracy. Istota zjawiska...**}

1.1. {np.:} Elementarne/ podstawowe/ prymarne/ zasadnicze/ bazowe/ terminy nauk o bezpieczeństwie
(podmiot bezp., zagrożenie bezp. bezpieczeństwo., kultura bezp.)

1.2. {np.:} Podstawowe terminy związane z tematem pracy / odnoszące się do (...)

1.3. Aktualny stan badań w naukach o bezpieczeństwie: wybrane, reprezentatywne monografie naukowe dyscypliny NoB, 8-12 monografii ← czyli literatura naukowa przedmiotu ważna dla problematyki a) dyscypliny NoB, potem dla b) tematu pracy ← **AUTORZY** tylko profesorowie **nzw. i zw.!!!**

Przykład (celowo niedoskonały – wymagający poprawek) fragment Rozdziału 1., gdzie składowe środowiska bezpieczeństwa są omówione w kontekście tematu pracy dyplomowej; patrz: **Załącznik 4**.

Szeroka definicja środowiska bezpieczeństwa i jego ośmiu elementów – zobacz np. ten artykuł:

J. Piwowski, *Romb (kultury) bezpieczeństwa a Redefinicja środowiska bezpieczeństwa*, [w:] „Kultura Bezpieczeństwa” 2020, nr 37, s. 30-46; Link do powyższego artykułu:

<https://kulturabezpieczenstwa.publisherspanel.com/resources/html/article/details?id=206043>

Każdy kolejny Rozdział – to prezentacja wyników swych badań (np. krytycznej analizy literatury przedmiotu) nad kolejnym problemem szczegółowym. Radzi się, aby na końcu każdego Rozdziału, zostało umieszczone krótkie jego Podsumowanie. Będzie ono potem przydatne też do sporządzenia ostatecznego Zakończenia całości pracy.

5.6. ZAKOŃCZENIE – jest to bardzo istotna część pracy, w ramach której Autor musi ująć:

1) nawiązanie do Wstępu (bez powielania go!):

1a – **stwierdzenie osiągnięcia Celu** pracy i uzasadnienia tego faktu

1b – **prezentacja wyników badań**: autor pracy badawczej podaje w syntetycznie – jak rozwiązano problemy szczegółowe (jakie są odpowiedzi na kolejne pytania badawcze), czyli **zwięzłe odpowiedzi na kolejne pytania badawcze** postawione we Wstępie.

2) podsumowanie przebiegu badań prezentowanych w tej pracy (to, do czego Autor pracy zmierzał) ich efekty (uzyskane wyniki) i podanie **wniosków**, też ewentualnych **wniosków-rekomendacji**, jakie powstały w wyniku prowadzonych badań.

3) Uwaga: pomocne będą tu podsumowania w każdym z rozdziałów.

5.7. BIBLIOGRAFIA to pełny spis wykorzystanych w pracy źródeł, wykonana w alfabetycznym porządku, numerowana osobno w każdej z sześciu poniżej wskazanych grup:

1. **Wydawnictwa zwarte**, czyli monografie naukowe;
2. **Rozdziały** w monografiach naukowych;
3. **Artykuły** z czasopism naukowych;
4. **Akty prawne** oraz **dokumenty**;
5. **Netografia** – materiały pochodzące ze stron internetowych
6. **Pozycje innego rodzaju** (np. literatura filmowa czy dokumentalna)

BIBLIOGRAFIA {przykład}

Monografie naukowe

1. Aleksandrowicz T.R., *Świat w sieci. Państwa społeczeństwa, ludzie. W poszukiwaniu nowego paradygmatu bezpieczeństwa narodowego*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2018.
2. *Bezpieczeństwo wewnętrzne RP w ujęciu systemowym i zadania administracji publicznej*, B. Wiśniewski, S. Zalewski (red.), Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku-Białej, Bielsko-Biała 2006.
3. Piwowarski J., *Nauki o Bezpieczeństwie. Zagadnienia elementarne*, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie, Kraków 2022.

Rozdziały w monografiach naukowych

1. Glen A., *Paradygmat poznania w naukach o bezpieczeństwie*, [w:] *Tożsamość nauk o bezpieczeństwie*, S. Sulowski (red.), Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2015.
2. Jarmoszko S., *Nowe wzory kultury bezpieczeństwa a procesy deterioracji więzi społecznej*, [w:] *Jedność i różnorodność. Kultura vs. kultury*, E. Reklajtis, R. Wiśniewski, Zdanowski (red.), ASPRA-JR, Warszawa 2010.

Artykuły naukowe

1. Kitler W., *Bezpieczeństwo wewnętrzne w świetle współczesnych wyzwań teorii i praktyki problemu*, [w:] „Wiedza Obronna” 2023, t. 282, nr 1, s. 117-148.
2. Ciekanowski Z., Wyrębek H., *Zarządzanie ryzykiem*, [w:] „De Securitate et Defensione. O Bezpieczeństwie i Obronności” 2016, s. 7-20.

Akty prawne

1. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 17).
2. Uchwała nr 181 Rady Ministrów z dnia 6 października 2015 r. w sprawie Programu Przeciwdziałania i zwalczania przestępczości gospodarczej na lata 2015-2020 (M.P. 2015 poz. 1069).

Netografia (pozanaukowa)

1. www.nck.pl, Narodowe Centrum Kultury [dostęp:05.01.2020 r.]

Pozycje inne

Oświęcim. Zapomniana historia, [film], reż. M. Krzyszkowski, J. Zając, Narodowe Centrum Kultury, Warszawa 2024.

UWAGA: Liczba źródeł internetowych to **maksimum ¼** wszystkich źródeł nauk., które wykorzystano w pracy Studenta. Innymi słowy, **wymóg maksymalnej ilości ¼ źródeł internetowych, rodzi wymóg użycia w pracy trzy razy więcej ¾ tradycyjnych prac naukowych, na nośniku papierowym.**

Przykład: W przypadku pracy, w której zawarto cytaty z 40 stron www, należy zacytować ze 120 prac naukowych tradycyjnych. Pamiętaj również o tym, że m. in. akty prawa są to teksty pozanaukowe.

5.8. W ZALEŻNOŚCI od tego, czy praca zawiera takie treści, dołączamy:

Spis tabel / spis rysunków / spis rycin / spis wykresów / spis załączników / aneks.

Spisy mają zawierać: nr tabeli (rysunku, wykresu), jego tytuł (opis) i nr. strony, na której występuje w tekście pracy.

5.9. OBOWIĄZUJE ABSTRAKT USTRUKTUROWANY

- Referat Zaliczeniowy seminarium licencjackiego: **abstrakt w wersji polskiej**
- Praca Magisterska: **abstrakt w wersji polskiej i w wersji angielskiej**. Proszę użyć Załącznik:
- **Załącznik 5, 6** – studia 2 stopnia
- **Załącznik 7** – studia 1 stopnia
- **Załącznik 8, 9** – inne prace pisemne

PRZYKŁAD PLANU PRACY MAGISTERSKIEJ – dla następującego tytułu pracy:

Kształtowanie kultury bezpieczeństwa studentów WSBPI „Apeiron” w Krakowie na kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne w latach 2020-2023.

SPIS TREŚCI

WSTĘP

ROZDZIAŁ 1

Podstawowe terminy zastosowane w niniejszej pracy. Istota zjawiska kultury bezpieczeństwa

- 1.1. Elementarne (podstawowe, zasadnicze, kardynalne) pojęcie *nauk o bezpieczeństwie*
- 1.2. Podstawowe pojęcia związane z tematem pracy lub odnoszące się do (...)
- 1.3. Aktualny stan badań w *naukach o bezpieczeństwie* dotyczący tematyki pracy {literatura w dyscyplinie *NoB* odpowiadająca tematowi pracy, tylko autorstwa profesorów zw. i nzw}

ROZDZIAŁ 2

Tytuł rozdziału

- 2.1. Tytuł podrozdziału
- 2.2. Tytuł podrozdziału
- 2.3. Tytuł podrozdziału

ROZDZIAŁ 3

Tytuł rozdziału

- 3.1. Tytuł podrozdziału
- 3.2. Tytuł podrozdziału
- 3.3. Tytuł podrozdziału

ROZDZIAŁ 4

Tytuł rozdziału

- 4.1. Tytuł podrozdziału
- 4.2. Tytuł podrozdziału
- 4.3. Tytuł podrozdziału

ROZDZIAŁ 5

Tytuł rozdziału

- 5.1. Tytuł podrozdziału
- 5.2. Tytuł podrozdziału
- 5.3. Tytuł podrozdziału

ZAKOŃCZENIE

BIBLIOGRAFIA

SPIS TABEL

SPIS RYSUNKÓW

ZAŁĄCZNIKI

ABSTRAKTY

Część 6. Poprawność przypisów – w naszej Uczelni stosujemy przypisy dolne

Przypis dotyczy każdego użytego w pracy cytatu, czyjegoś stwierdzenia, opinii, efektu badań, dokumentu.

Przypis może też zawierać uzasadnioną dygresję, polemikę, definicję czy też odesłanie do pracy naukowej rozwijającej dany temat.

Ze względu na funkcję można wyróżnić następujące rodzaje przypisów:

a) bibliograficzne – zawierają opisy dokumentów, z których pochodzą cytaty lub też inne informacje zawarte w tekście;

b) rzeczowe – objaśniają i komentują fragmenty tekstu głównego;

c) encyklopedyczne – podają definicje przywołanych terminów.

Przypisy źródłowe mają analogiczną budowę do opisów bibliograficznych podawanych w bibliografii (zob. powyżej), z tym, że rozpoczynają się od inicjału imienia autora i (zwłaszcza w przypadku cytatu) powinny zawierać odniesienie do konkretnych stron cytowanej pracy.

Przykłady:

Monografie naukowe

¹ R. Rosa, *Filozofia bezpieczeństwa*, Wydawnictwo Bellona, Warszawa 1995.

Rozdziały w monografiach naukowych

¹ M. Kudelska, *Filozofia Indii – kilka uwag wstępnych*, [w:] *Filozofia Wschodu*, B. Szymańska (red.), Uniwersytet Jagielloński, Kraków 2001, s. 11-35.

Artykuły z czasopism naukowych

¹ S. Koziej, *Bezpieczeństwo i obronność Unii Europejskiej*, [w:] „Myśl Wojskowa” 2005, nr 1, s. 16-32.

Dokumenty normatywne

¹ Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz. U. 2023 r., poz. 616).

Netografia

¹ Ł. Wójcik, *Co dziś napędza islamską rewolucję. Silni wrogiem*, [w:] „Polityka.pl” 29.01.2019, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/swiat/1780054,1,co-dzis-napedza-islamska-rewolucje.read> [dostęp: 13.03.2019].

Uwaga: podczas przywoływania w przypisie **źródeł już cytowanych** należy posłużyć się standardowymi terminami łacińskimi – patrz dalej.

Przykłady

Podczas cytowania tej samej pozycji w kolejnych przypisach (jeden po drugim) stosujemy skrót **ibidem**:

¹ R. Rosa, *Filozofia bezpieczeństwa*, Bellona, Warszawa 1995, s. 60.

² **Ibidem**. [← przypis do tej samej – i pozycji, i strony, co przypis poprzedni]

³ **Ibidem**, s. 62. [← przypis dotyczy tej samej pozycji, ale innej strony]

W przypadku cytowania tej samej pozycji kilka przypisów dalej stosujemy zapis: autor, fragment tytułu + wielokropek + **op. cit.**:

¹ R. Rosa, *Filozofia bezpieczeństwa*, Bellona, Warszawa 1995, s. 60.

² S. Koziej, *Bezpieczeństwo i obronność Unii Europejskiej*, [w:] „Myśl Wojskowa” 2005, nr 1, s. 17.

³ R. Rosa, *Filozofia bezpieczeństwa...*, **op. cit.**, s. 63.

W przypisach porównawczych lub dla źródeł przywoływanych jako kontekst itp. stosuje się odnośniki *zobacz i porównaj* w formie skrótów: **vide**, **cf.**, np.

¹ **Vide**: R. Rosa, *Filozofia bezpieczeństwa*, Bellona, Warszawa 1995, s. 60 i nast.

Prawidłowe przywołanie aktu normatywnego

¹ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 145);

Błędne przywołanie aktu normatywnego

² Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1882) – **wersja archiwalna**

UWAGA:

Rządowe Centrum Legislacji wydaje, z upoważnienia Prezesa Rady Ministrów:

„Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej”

„Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” – patrz: www.rcl.gov.pl

Powyższe **dzienniki urzędowe** – pozwalają **Studentowi** na dokonywanie wiarygodnej **weryfikacji poprawności** sformułowania przypisu odnoszącego się do danego **aktu prawa**.

Część 7. Wymogi edytorskie

- 7.1. Format stron: **A4**
- 7.2. Czcionka: **Times New Roman**
- 7.3. Rozmiar czcionki – tekst główny: **12 pkt**
- 7.4. Interlinia: **1,5**
- 7.5. Rozmiar czcionki w przypisie: **10 pkt**
- 7.6. Interlinia w przypisie: **1,0**
- 7.7. Włączone **justowanie tekstu** (wyrównanie do obydwu marginesów)
- 7.8. Marginesy: **2,5 cm z każdej strony** (prawy, lewy, górny, dolny)
- 7.9. Akapit należy rozpoczynać wcięciem **1,25 cm**
- 7.10. Tytuły rozdziałów i podrozdziałów należy pogrubić →
tytuł Rozdziału: czcionka **12 pkt.** – wyśrodkowany, i pogrubiony, rozdział i numer – wielkie litery **ROZDZIAŁ 1**, tytuł od nowej linii nie wersaliki według wzoru poniżej.
- 7.11. Wstęp, Rozdział i Zakończenie zaczynamy na nowej stronie nieparzystej
- 7.12. Numeracja stron ciągła uwidocznioma na środku strony, u dołu.

Pracę drukujemy **dwustronnie** począwszy od Wstępu **na stronie nieparzystej**, zaś stronę tytułową, wykaz skrótów i spis treści drukujemy **jednostronnie!**

Rysunki, ryciny, wykresy, tabele:

Należy umieścić je centralnie w stosunku do lewego i prawego marginesu (wyśrodkować), i w tym miejscu pracy, które uzasadnia ich użycie. Elementy te numeruj kolejno – liczby arabskie, w tekście mają być odsyłacze do odpowiedniej tabeli lub rys.: (np. Rys. 1, Tab. 1).

Element graficzny lub tabelę ma poprzedzić właściwy komentarz (interpretacja).
Komentarz ma zawierać np. analizę danych przedstawionych na grafice lub w tabeli.

Tytuły rysunków, rycin, wykresów lub tabel należy pisać czcionką Times New Roman, 10 pkt; interlinia 1,5; pogrubienie.

Tytuł ma znajdować się pod rysunkiem, ryciną lub wykresem, wyjątek to tytuł tabeli, który umieszcza się nad tabelą. Tytuły należy wyrównać do lewej strony.

Poniżej (pod tytułem czy pod tabelą) należy podać źródło (formatowanie jak w przypadku tytułu, ale bez pogrubienia) z zachowaniem ustaleń dotyczących przypisów i bibliografii.

Spisy rysunków, rycin, wykresów i tabel mają zawierać: numer rysunku (ryciny, wykresu, tabeli), jego tytuł (opis) oraz numer strony, na której dany element występuje w tekście pracy.

Załącznik 1. Strona tytułowa – wzór

Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron”: w Krakowie

[wyśrodkować, 12 pkt]

Wydział Bezpieczeństwa i Nauk Społeczno-Prawnych

Kierunek studiów: Bezpieczeństwo wewnętrzne [wyśrodkowane, 12 pkt]

[Tytuł pracy, wyśrodkować, pogrubzić, 18 pkt]

Imię i nazwisko autora pracy [wyśrodkować, 12 pkt]

Nr albumu [wyśrodkować, 12 pkt]

Referat zaliczeniowy/Proseminarium...[przedmiot, rok studiów, forma studiów¹

wyśrodkować 12 pkt]

Praca magisterska² [wyśrodkować 12 pkt]

Promotor referatu zaliczeniowego / pracy magisterskiej³:

[tytuł, stopień oraz imię i nazwisko promotora pracy – wyrównanie do prawej, 12 pkt]

Kraków 2026 [wyśrodkowane, 12 pkt]

¹ wybrać właściwe

² wybrać właściwe

³ wybrać właściwe

Załącznik 2. Spis treści pracy magisterskiej – przykład dla tytułu:

Kształtowanie kultury bezpieczeństwa studentów w Małopolsce, na kierunkach, które są głównie powiązane z problematyką bezpieczeństwa– wybrane przykłady z lat 2022–2024

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
ROZDZIAŁ 1. Podstawowe terminy zastosowane w pracy. Istota zjawiska kultury bezpieczeństwa	7
1.1. Podstawowe terminy <i>nauk o bezpieczeństwie</i>	7
1.2. Podstawowe terminy związane z tematem pracy.....	10
1.3. Aktualny stan badań w naukach o bezpieczeństwie.....	13
ROZDZIAŁ 2. Stan badań nad kulturą bezpieczeństwa w Polsce	22
2.1. Badania nad <i>kulturą bezpieczeństwa</i> w Polsce – przegląd literatury przedmiotu.....	22
2.2. Nauki społeczne a specyfika badań kultury bezpieczeństwa.....	28
2.3. Kultura bezpieczeństwa jako model teoretyczny i jako system społeczny.....	32
ROZDZIAŁ 3. Społeczne budowanie narodowej kultury bezpieczeństwa	38
3.1. Uwarunkowania kształtowania narodowej kultury bezpieczeństwa.....	38
3.2. Elementy składowe procesu kształtowania narodowej kultury bezpieczeństwa.....	44
3.3. Oczekiwane efekty procesu kształtowania kultury bezpieczeństwa.....	49
ROZDZIAŁ 4. Badania własne – metoda, wyniki i interpretacja	55
4.1. Badania empiryczne – przedmiot badań, czas, miejsce, cel, problem, metoda, organizacja badań.....	55
4.2. Charakterystyka próby badawczej.....	57
4.3. Wyniki i interpretacja badań własnych nad kulturą bezpieczeństwa.....	59
4.3.1. Omówienie wyników badań.....	60
4.3.2. Interpretacja wyników badań.....	65
4.3.3. Wnioski z przeprowadzonych badań.....	69
ROZDZIAŁ 5. Indywidualny i wspólnotowy potencjał narodowej kultury bezpieczeństwa w kręgu społecznym studentów kierunków związanych z <i>naukami o bezpieczeństwie</i>	73
5.1. Obywatel i obywatelskość społeczeństwa jako struktura.....	73
5.2. Obywatel jako indywidualny nośnik narodowej kultury bezpieczeństwa.....	78
5.3. Naród jako zbiorowy nośnik narodowej kultury bezpieczeństwa.....	81
ZAKOŃCZENIE	85
BIBLIOGRAFIA	87
ABSTRAKT	92

Załącznik 3. Wstęp – przykład, który skonfigurowano dla tytułu:

Kształtowanie kultury bezpieczeństwa studentów w Małopolsce, na kierunkach, które są głównie powiązane z problematyką bezpieczeństwa– wybrane przykłady z lat 2022–2024

WSTĘP

Praca dotyczy wybranych przypadków kształtowania *kultury bezpieczeństwa* studentów kierunków związanych z *bezpieczeństwem* w wybranych uczelniach w Małopolsce. Jest ona wyrazem zainteresowań autora danym wycinkiem *rzeczywistości społecznej* w kontekście problematyki *bezpieczeństwa* i świadomości społecznej w mawianym temacie. Autor poprowadził swoje badania z perspektywy dziedziny *nauk społecznych* i jej dyscypliny jaką stanowią *nauki o bezpieczeństwie*.

Autor uzasadnia wybór tematu tym, że będąc studentem kierunku *bezpieczeństwo wewnętrzne*, chce ukazać potrzebę dbałości o utrzymanie i rozwój *narodowej kultury bezpieczeństwa* wśród studentów polskich, a zwłaszcza na kierunkach, które są powiązane z *naukami o bezpieczeństwie*.

PRZEDMIOT BADAŃ i CEL OGÓLNY

Ukazanie kręgów społecznych związanych z kształceniem na kierunkach dotyczących *bezpieczeństwa*, w uczelniach małopolskich i ich funkcjonowania społecznego w kontekście procesu kształtowania *narodowej kultury bezpieczeństwa* wśród studentów

GLÓWNY PROBLEM BADAWCZY

Jakie działania prowadzi się na rzecz kształtowania *kultury bezpieczeństwa* pośród studentów kierunków związanych z *bezpieczeństwem* w uczelniach Małopolsce? Jakie sposoby i metody pozwalają na utrzymywanie, w zakresie *narodowej kultury bezpieczeństwa*, wysokiego poziomu oddziaływania na studentów, w wymiarze personalnym, jak i wymiarze wspólnotowym (*wspólnota narodowa*)?

METODA BADAWCZA

W badaniach przedstawionych w tej pracy autor posłużył się głównie metodami *analizy*, *syntezy*, w tym *krytycznej analizy literatury przedmiotu*, *krytycznej analizy doniesień prasowych* oraz metodą sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem ankiety, jako jej narzędzia.

PYTANIA BADAWCZE {szczegółowe problemy badawcze}

Pytanie 1

Jak w naukach o bezpieczeństwie (NoB) rozumiane, pojmowane i definiowane są jej podstawowe (elementarne) terminy, w tym te związane z tematyką pracy?

Pytanie 2

Jak przedstawia się stan badań nad zjawiskiem *kultury bezpieczeństwa* w Polsce i towarzysząca mu literatura przedmiotu?

Pytanie 3

Jak przebiega proces społeczny kształtowania *narodowej kultury bezpieczeństwa* u badanych grup studentów?

Pytanie 4

Jakie elementy obejmuje proces kształtowania *kultury bezpieczeństwa* wśród studentów kierunków związanych z *bezpieczeństwem*? Jakie są oczekiwane efekty oddziaływań, które są prowadzone na uczelni w przedmiotowym kierunku?

Pytanie 5

Jakie powiązania istnieją między personalnym i zbiorowym–narodowym wymiarem zjawiska *kultury bezpieczeństwa* u studentów kierunków związanych z *naukami o bezpieczeństwie*?

Główna hipoteza badawcza

Przypuszcza się, że działanie na rzecz kształtowania *narodowej kultury bezpieczeństwa* studentów kierunków związanych z bezpieczeństwem prowadzi się w sferach dydaktycznej, wychowawczej z udziałem roli i pojmowania znaczenia narodowych świąt, symboli i wzorów osobowych.

Częstkowe hipotezy badawcze

Hipoteza 1:

Przypuszcza się, że do wyjaśnienia istoty zjawiska *kultury bezpieczeństwa* należy dysponować dobrą znajomością siatki pojęć *nauk społecznych* – w tym – dyscypliny *nauk o bezpieczeństwie*.

Hipoteza 2:

Przypuszczono, że tworzenie *kultury bezpieczeństwa* stanowi wieloletni *proces społeczny*, zatem badania powinny być często aktualizowane, podobnie jak literatura przedmiotu.

Hipoteza 3:

Przypuszcza się, że *proces społeczny* tworzenia *narodowej kultury bezpieczeństwa* powinna być opierana o ciągle budowanie jej mocy w wymiarach: indywidualnym, grupowym i materialnym.

Hipoteza 4:

Przypuszczono, że pośród badanych studentów następuje stopniowa internalizacja idei związanych z przekazem w ramach zjawiska społecznego, jakim jest *narodowa kultura bezpieczeństwa*.

Hipoteza 5:

Przypuszcza się, że personalna i wspólnotowo-strukturalna sfera oddziaływania *narodowej kultury bezpieczeństwa* są ze sobą ściśle powiązane.

Praca niniejsza obejmuje w jej zasadniczej części tekstu: Wstęp, pięć Rozdziałów i zawierające podsumowanie badań oraz wieńczące je wnioski Zakończenie.

Rozdział pierwszy niniejszej pracy zawiera podstawowe definicje pojęć związanych z *kulturą bezpieczeństwa* i *naukami o bezpieczeństwie*. Wskazuje się tu też na interdyscyplinarny charakter badań nad *bezpieczeństwem* i zjawiskiem *kultury bezpieczeństwa*.

Rozdział drugi w swej treści obejmuje aktualny stan badań nad *kulturą bezpieczeństwa* w Polsce, z uwzględnieniem podstawowej oraz najnowszej literatury przedmiotu.

Rozdział trzeci posłużył autorowi do ukazania różnych aspektów procesu budowania *narodowej kultury bezpieczeństwa* i warunków, jakie muszą istnieć, by przebiegał on prawidłowo i niósł z sobą oczekiwane efekty.

Rozdział czwarty zawiera omówienie badań własnych autora pracy, które dotyczą kształtowania *narodowej kultury bezpieczeństwa* w *kręgach społecznych* skupiających osoby studiujące kierunki związane z *bezpieczeństwem*. Autor przedstawia wnioski na przyszłość z przeprowadzonych badań własnych (w ramach funkcji prognostycznej nauki).

Rozdział piąty poświęcono omówieniu indywidualnego (personalnego) oraz zbiorowościowego (narodowego i strukturalnego) potencjału *narodowej kultury bezpieczeństwa* – na przykładzie osób studiujących kierunki związane z *bezpieczeństwem*. Rozważono tu przede wszystkim, jaką funkcję pełnią obywatel oraz *naród* jako nośniki *narodowej kultury bezpieczeństwa*.

Dzięki uzyskanym wynikom badań oraz sformułowanym wnioskom końcowym, została przez autora przedstawiona odpowiedź na pytanie wskazane jako problem badawczy główny niniejszej pracy.

Załącznik 4. Opis i przykłady elementów środowiska bezpieczeństwa – przykład

Kształtowanie kultury bezpieczeństwa studentów kierunku dotyczącego bezpieczeństwa na przykładzie Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie w latach 2020-2024

Środowisko bezpieczeństwa (tekst oryginalny – zawiera błędy!)

Kreowanie i nadawanie kształtu *kultury bezpieczeństwa* łączy się z przejawianiem przez człowieka szczególnej dbałości o *środowisko bezpieczeństwa* i na które oddziałuje. W definicji zawartej w *Białej Księdze Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej* podano, że *środowisko bezpieczeństwa* jest to „zewnątrzne i wewnętrzne, militarne i niemilitarne warunki bezpieczeństwa (warunki realizacji interesów danego podmiotu w sferze bezpieczeństwa i osiągania ustalonych przezeń celów w tym zakresie), charakteryzowane przy pomocy czterech podstawowych kategorii, jakimi są: szanse, wyzwania, ryzyka i zagrożenia”¹.

Juliusz Piwowarski proponuje szeroką definicję *środowiska bezpieczeństwa*, opartą na ośmiu elementach składowych. Do wymienionych w *Białej Księdze* czterech kategorii dodał tu *podmiot bezpieczeństwa* (i czas, przestrzeń, pole oddziaływań i współzależności), wartości, kulturę bezpieczeństwa a oraz potrzeby i rozwój podmiotu bezpieczeństwa². Autor omówi poszczególne elementy środowiska bezpieczeństwa w kontekście tematu niniejszej pracy, bazując na szerokiej definicji pojęcia.

1. *Podmiot bezpieczeństwa* to pierwszy element *środowiska bezpieczeństwa* w szerokim ujęciu naukowym. Zgodnie z treścią *Białej księgi bezpieczeństwa* jest to „każdy świadomie istniejący i celowo działający podmiot (indywidualny lub zbiorowy), rozpatrywany z punktu widzenia jego *bezpieczeństwa*. W odniesieniu do *bezpieczeństwa* widzianego z perspektywy polityki, podstawowe rodzaje *podmiotów bezpieczeństwa* to *państwa* (narody zorganizowane w *państwa*), jednostki organizacyjne państw, np. stany, kraje federacyjne, województwa, jednostki samorządu) i organizacje międzynarodowe, międzypaństwowe, także, ostatnio coraz ważniejsze struktury niepaństwowe: np. transnarodowe korporacje biznesowe, organizacje terrorystyczne lub przestępcze)”³ W kontekście tej pracy podmiotem bezpieczeństwa jest krąg społeczny studentów związanych z bezpieczeństwem. Jako podmiot bezpieczeństwa można wskazać też naród polski, mający narodową kulturę bezpieczeństwa, a jej współtwórcy to wskazani studenci.
2. *Wartość* to kolejny element *środowiska bezpieczeństwa*. Jest to sprecyzowana, specyficzna dla danej ludzkiej jednostki lub grupy koncepcja tego, co godne pożądania i wpływa na wybór celów, metod i środków działania człowieka⁴. *Wartością* dla *podmiotu bezpieczeństwa*, studenta czy ogółu obywateli, jest przynależność do *narodu* (przeciwne do braku *zakorzenienia społecznego*). Budowanie *narodowej kultury bezpieczeństwa*, umacnia *podmiot bezpieczeństwa* i *tożsamość narodową*, źródło prestiżu i poczucia wysokiej *wartości własnej* w wymiarach indywidualnym i grupowym. *Wartością* wynikającą z możliwości kształtowania *narodowej kultury bezpieczeństwa* jest też fakt, iż *naród* zdołał zorganizować się w *państwo*, są bowiem narody, które państwa nie mają, co utrudnia walkę o swoje prawa na arenie międzynarodowej.

¹ *Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, S. Koziej (red.), Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2013, s. 247.

² J. Piwowarski, *Romb (kultury) bezpieczeństwa. Redefinicja środowiska bezpieczeństwa*, [w:] „Kultura Bezpieczeństwa” 2020, nr 37, s. 30-46.

³ *Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego...*, op. cit., s. 247

⁴ Cf. C. Kluckhohn, *Values and Value – Orientations in the Theory of Action. An Exploration in Definition and Classification*, [w:] *Toward a General Theory of Action*, T. Parsons, E. Shils (red.), Harper & Row, New York 1962, s. 395.

3. *Zagrożenie bezpieczeństwa*: „uświadomiona lub nieuświadomiona sytuacja w której istnieje prawdopodobieństwo utraty (lub uszczerbku) wartości (niematerialnego lub materialnego, ważnego dla danego podmiotu dobra) lub doraźnej albo trwałej utraty potencjału tego *podmiotu* do szeroko podjętego rozwoju”⁵. *Zagrożeniem podmiotu* w kontekście tematu niniejszej pracy jest brak przynależności – bycie osamotnionym społecznie, brak uzasadnionego poczucia *sensu życia*, płynącego z przynależności do wielkiej *zbiorowości społecznej*, jaką stanowi *naród*.
4. *Kultura bezpieczeństwa (KB)*: „całość utrwalonego materialnego i niematerialnego dorobku człowieka, tworząca w danym miejscu i czasie zasób militarnych i niemilitarnych czynników szeroko pojętej *odporności*, *ochronności* i *obronności*. Funkcje KB pozwalają personalnemu lub grupowemu podmiotowi: 1) identyfikować zagrożenia bezpieczeństwa, 2) utrzymywać potrzebny mu poziom bezpieczeństwa, (3) odzyskiwać go (gdy się obniży) i (4) podwyższać go (gdy potrzeba); Analizuje się ją w trzech wymiarach: indywidualnym, grupowym i fizycznym. W pracy tej kultura bezpieczeństwa nie dotyczy wąskiej wybranej grupy społecznej, ale kultury bezpieczeństwa w wymiarze narodowym, czyli narodowej kultury bezpieczeństwa⁶, która funkcjonuje też w personalnym nośniku *narodowej kultury bezpieczeństwa*, jakim jest polski obywatel. *Narodowa kultura bezpieczeństwa* kształtowana jest w wymiarze personalnym, strukturalnym (zbiorowym) i materialnym. Proces ten jest szczególnie interesujący w odniesieniu do środowisk społecznych studentów kierunków związanych z *bezpieczeństwem*, m.in. dlatego, iż środowisko to powinno być awangardą w działaniu, wzmacnianiu i podnoszeniu *narodowej kultury bezpieczeństwa* na wyższy poziom.
5. *Potrzeby i rozwój* to kolejna kategoria szerokiej definicji środowiska bezpieczeństwa. *Potrzeba* to rewers *wartości*, czynnikiem budującym motywację podmiotu bezpieczeństwa do *rozwaju*, pozwalającego zyskać kolejne *wartości*⁷. *Potrzebą podmiotu bezpieczeństwa*, którym w kontekście tematu pracy są studenci kierunków powiązanych z *bezpieczeństwem* i cały *naród* polski, jaką jest trwanie, przetrwanie i rozwój narodu i jego *kultury bezpieczeństwa*. *NKB* powinna być kształtowana tak, aby utrzymując tradycję, łączyć ją z nowoczesnością. Jest to prawdopodobnie warunek przetrwania narodu w zmieniającej się rzeczywistości. Dalszą potrzebą z punktu widzenia określonych *podmiotów bezpieczeństwa*, jest zapewnienie im możliwości dalszego *rozwaju* w różnych sfer *bezpieczeństwa* reprezentujących na przykład bezpieczeństwo militarne, polityczne, społeczno-kulturowe (tożsamościowe), w tym publiczne, bezpieczeństwo ekologiczne, ekonomiczne, prawne, administracyjne czy też bezpieczeństwo powszechne, surowcowe (woda i żywność oraz surowce innego typu dla przemysłu przetwórczego), bezpieczeństwo socjalne i zdrowotne, wreszcie bezpieczeństwo cybernetyczne.

⁵ J. Piwowarski, *Nauki o bezpieczeństwie. Kultura bezpieczeństwa i redefinicja środowiska bezpieczeństwa*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2020, s. 35.

⁶ Vide: J. Piwowarski, *Transdyscyplinarna istota kultury bezpieczeństwa narodowego*, Akademia Pomorska w Słupsku, Słupsk 2016. E. Nowak, M. Nowak, *Zarys teorii bezpieczeństwa narodowego*, Difin, Warszawa 2011.

⁷ J. Piwowarski, *Romb (kultury) bezpieczeństwa. Redefinicja środowiska bezpieczeństwa*, „Kultura Bezpieczeństwa” 2020, s. 30–46.

6. *Szanse bezpieczeństwa* to kolejny element *środowiska bezpieczeństwa*, niezależnie od woli podmiotu bezpieczeństwa okoliczności sprzyjające osiągnięciu celów podmiotu w zakresie jego bezpieczeństwa⁸. W kontekście tematu pracy *szansą* jest podniesienie poziomu *narodowej kultury bezpieczeństwa*, z kształceniem się podmiotu na studiach dotyczących bezpieczeństwa. Absolwenci tych studiów mogą wzmocnić swoje oddziaływanie społeczne w zakresie potrzeby dbałości o *narodową kulturę bezpieczeństwa* w stosunku do osób, które nie przeszły kształcenia na takim kierunku studiów.
7. *Wyzwania bezpieczeństwa* – następny element *środowiska bezpieczeństwa* – to sytuacje problemowe, które powodują u podmiotu bezpieczeństwa dylematy⁹. W odniesieniu do tematu pracy wyzwania wiążą się z potrzebą osiągnięcia dostatecznie wysokiej odporności na niektóre nasilające się trendy globalizacyjne i umiejętnie im przeciwdziałać. Trendy te w wielu aspektach osłabiają *państwo* i *naród* przez oddziaływania redukujące istotne komponenty *narodowej kultury bezpieczeństwa*, na przykład – silną identyfikację obywatela z krajem, który określa jako swą ojczyznę, osłabiające wiedzę i przywiązanie do narodowych tradycji i historii.
8. *Ryzyko bezpieczeństwa*, to element *środowiska bezpieczeństwa*, w *Białej Księdze Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej* zdefiniowany – jako „możliwości negatywnych dla danego podmiotu skutków własnego działania w sferze bezpieczeństwa”¹⁰. Na przykład – *ryzyko* korespondujące z przyjętym tutaj tematem pracy, to możliwość występowania silnego oddziaływania globalistycznych trendów, jakie poprzez różnorodne kanały społecznego obiegu informacji (np. media) osłabiają lub niszczą komponenty zjawiska społecznego, jakim jest *narodowa kultura bezpieczeństwa* i jej trzy wymiary – wymiar personalny (indywidualny), wymiar grupowy oraz wymiar materialny.

Może się tak zdarzyć, na przykład wtedy, gdy prasa lokalna często pozostając dziś w rękach kapitału obcego, że manipuluje się informacją, która dotyczy niekorzystnych dla polskich obywateli działań globalnego sektora bankowego, ale jednak tę sytuację przedstawia się, jako nie tylko w pełni uzasadnioną, a nawet, jako taką, która ze sobą niesie konieczność wynikającą z przejawiania (rzekomej) „troski o dobro”, w tym, bezpieczeństwo ekonomiczne wszystkich obywateli naszego kraju.

Istnieje *ryzyko bezpieczeństwa*, polegające na tym, że społeczeństwo, które tworzy eksploatowany w taki sposób *naród*, ulegnie tego typu manipulacji – nie dając wiary precyzyjnym wyjaśnieniom w ramach tzw. *strategii centralnej* i ulegając *strategii peryferycznej* w tym zakresie. Gdyby do takiej sytuacji faktycznie doszło, wówczas omawiane *ryzyko bezpieczeństwa* przekształciłoby się w stan, który należałoby skategoryzować już jako *zagrożenie bezpieczeństwa*, zaś w tym konkretnym wypadku – jako *zagrożenie bezpieczeństwa ekonomicznego obywateli*.

⁸ Idem, *Nauki o bezpieczeństwie. Zagadnienia elementarne...*, op. cit., s. 36.

⁹ Idem, s. 37.

¹⁰ *Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego...*, op. cit., s. 248.

Załącznik 5. Praca dyplomowa magisterska – abstrakt ustrukturuwany (j. polski)

Tytuł pracy magisterskiej
ABSTRAKT ustrukturuwany (120-180 słów)
Słowa kluczowe [3-6 słów kluczowych]
Główny problem badawczy:
Szczegółowe problemy badawcze (pytania badawcze):
Hipoteza (-y) badawcza (-e) – opcjonalnie:
Metoda (-y) badawcza (-e) i dyscyplina:
Stan badań (podstawowa literatura przedmiotu dotycząca tematyki pracy):
Struktura pracy magisterskiej (rozdziały, podrozdziały): Wstęp Rozdział 1 Rozdział 2 Rozdział 3 Rozdział 4 Rozdział 5 Zakończenie (wnioski i rekomendacje)

Załącznik 6. Praca magisterska – abstrakt ustruktrowany (j. angielski)

The title of master's work:
ABSTRACT STRUCTURED (120-180 words)
Keywords [3-6 keywords]
The general purpose of the work and justification (need) of choosing the topic:
Main research problem:
Detailed research problems (research questions):
The research hypothesis – optional:
State of research (basic literature on the subject of the work):
The structure of master's work: (chapters, subheadings): Introduction Chapter 1 Chapter 2 Chapter 3 Chapter 4 Chapter 5 Summary (conclusions, possible practical implications)

Załącznik 7. Referat zaliczeniowy (seminarium lic.) – abstrakt ustrukturuwany (j. polski)

Tytuł referatu zaliczeniowego
ABSTRAKT USTRUKTUROWANY (120-180 słów)
Słowa kluczowe [3-6 słów kluczowych]
Język wystąpienia: polski
Ogólny cel referatu i uzasadnienie (potrzeba) wyboru tematu
Główny problem badawczy
Szczegółowe problemy badawcze (pytania badawcze)
Hipoteza(-y) badawcza(-e) – opcjonalnie:
Metoda(-y) badawcza(-e) i dyscyplina:
Stan badań (podstawowa literatura przedmiotu dotycząca tematyki pracy):
Struktura tekstu referatu zaliczeniowego (śródtytuły) 1. Wstęp 2. Zakończenie – wnioski i rekomendacje

Załącznik 8. Artykuł naukowy, inna praca pisemna – abstrakt ustrukturuwany (j. ang.)

Title:
ABSTRACT STRUCTURED (120-180 words)
Keywords [3-6 keywords]
Language of speech:
General purpose and rationale (need) for topic selection
The main research problem
Research questions
Basic literature on the subject of the work
Structure of the text: (subtitles): 1. Introduction 2. Summary conclusions and recommendations

Załącznik 9. Artykuł naukowy, inna praca pisemna – abstrakt ustrukturuwany (j. polski)

Tytuł:
ABSTRAKT ustrukturuwany (120-180 słów)
Słowa kluczowe [3-6 słów kluczowych]
Język wystąpienia: polski
Ogólny cel i uzasadnienie (potrzeba) wyboru tematu
Główny problem badawczy
Pytania badawcze
Podstawowa literatura przedmiotu dotycząca tematyki pracy
Struktura tekstu (śródtytuły) 1. Wstęp 2. Zakończenie – wnioski i rekomendacje

Załącznik 10. Wybrane pozycje literatury przedmiotu w NoB. Piśmiennictwo NoB – pozycje wybrane

1. Aleksandrowicz T.R., *Świat w sieci. Państwa, społeczeństwa, ludzie. W poszukiwaniu nowego paradygmatu bezpieczeństwa narodowego*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2018.
2. Beck U., *Społeczeństwo ryzyka. W drodze do innej nowoczesności*, Wydawnictwo Scholar, Warszawa 2004.
3. Berger P.L., Luckmann T., *Społeczne tworzenie rzeczywistości*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.
4. *Bezpieczeństwo narodowe Polski w XXI wieku. Wyzwania i strategie*, R. Jakubczak, J. Flis (red.), Warszawa 2006.
5. *Bezpieczeństwo wewnętrzne RP w ujęciu systemowym i zadania administracji publicznej*, B. Wiśniewski, S. Zalewski (red.), Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku-Białej, Bielsko-Biała 2006.
6. *Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, S. Koziej (red.) Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2013.
7. Borkowski J., *Rozważania o zagrożeniach*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2014.
8. Cieślarczyk M., *Fenomen bezpieczeństwa i zjawisko kryzysów postrzegane w perspektywie kulturowej*, [w:] *Jedność i różnorodność. Kultura vs. Kultury*, E. Reklajtis, R. Wiśniewski, J. Zdanowski (red.), ASPRA-JR, Warszawa 2010.
9. Cieślarczyk M., *Kultura bezpieczeństwa i obronności*, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Siedlce 2011.
10. Cieślarczyk M., *O potrzebie i możliwościach badania współczesnych problemów bezpieczeństwa i obronności*, [w:] *Metodologia badań bezpieczeństwa narodowego*, P. Sienkiewicz, M. Marszałek, H. Świeboda (red.), t. 3, Warszawa 2012.
11. Cieślarczyk M., *Wprowadzenie*, [w:] A. Filipek, *Elementy teorii i praktyki transdyscyplinarnych problemów bezpieczeństwa*, Tom II: *Bezpieczeństwo i kultura bezpieczeństwa w teorii, w badaniach naukowych i praktyce*, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Siedlce 2014.
12. *Dialektyka bezpieczeństwa wojny i pokoju*, R. Rosa, (red.), FREE Bezpieczeństwa, Warszawa 2003.
13. Fehler W., *Percepcja zagrożeń*, [w:] *Bezpieczeństwo w teorii i badaniach naukowych*, B. Wiśniewski (red.), WSPol, Szczytno 2011.
14. Fehler W., *Zagrożenie – kluczowa kategoria teorii bezpieczeństwa*, [w:] *Współczesne postrzeganie bezpieczeństwa*, K. Jałoszyński, B. Wiśniewski, T. Wojtuszek (red.), Wyższa Szkoła Administracji, Bielsko-Biała 2007.
15. Filipek A., *Poziom i charakter kultury bezpieczeństwa młodzieży akademickiej*, Akademia Podlaska, Siedlce 2008.
16. *Filozofia bezpieczeństwa personalnego i strukturalnego – próba kompleksowego ujęcia wyzwań współczesności*, [w:] *Materiały z konferencji naukowej AON*, R. Rosa (red.), Warszawa 1993.

17. Gierszewski J., *Bezpieczeństwo społeczne. Studium z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2013.
18. Gierszewski J., Pieczywok A., *Społeczny wymiar bezpieczeństwa człowieka*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2019.
19. Gierszewski J., Pieczywok A., Piwowarski J., *Wyzwania i zagrożenia w obszarze bezpieczeństwa kulturowego*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2020.
20. Glen A., *Paradygmat poznania w naukach o bezpieczeństwie*, [w:] *Tożsamość nauk o bezpieczeństwie*, S. Sulowski (red.), Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2015.
21. Glen A., *Podstawy poznania bezpieczeństwa podmiotu*, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Siedlce 2021.
22. Gryz J., *Zarys podstaw teorii bezpieczeństwa*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2010.
23. Jałoszyński K., *Jednostka kontrterrorystyczna – element działań bojowych w systemie bezpieczeństwa antyterrorystycznego*, Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie, Szczytno 2011.
24. Jałoszyński K., *Zagrożenie bezpieczeństwa aktami terroru*, [w:] *Współczesne postrzeganie bezpieczeństwa*, K. Jałoszyński, B. Wiśniewski, T. Wojtuszek (red.), Bielsko-Biała 2007.
25. Jarmoszko S., *Nowe wzory kultury bezpieczeństwa a proces deterioracji więzi społecznej*, [w:] *Jedność i różnorodność. Kultura vs kultury*, E. Reklajtis, R. Wiśniewski, J. Zdanowski (red.), ASPRA-JR, Warszawa 2010.
26. Jarmoszko S., *O kulturze bezpieczeństwa z perspektywy antropologicznej*, [w:] *Kultura Bezpieczeństwa. Potrzeby i uwarunkowania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego, Siedlce 2016.
27. Kitler W., *Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie. Uwarunkowania. System*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2011.
28. Kitler W., *Obrona cywilna (niemilitarna) w Polsce*, Ministerstwo Obrony Narodowej, Warszawa 2002.
29. Kotarbiński T., *Z zagadnień ogólnej teorii walki*, [w:] *Wybór pism*, Warszawa 1957.
30. Kuc B.R., Ścibiorek Z., *Podstawy metodologiczne nauk o bezpieczeństwie*, Wydawnictwo Menedżerskie, Warszawa 2013.
31. Majer P., *Historiografia i stan badań nad dziejami aparatu bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz wojsk wewnętrznych*, Wydawnictwo Akademii Spraw Wewnętrznych, Warszawa 1984.
32. Misiuk A., *Administracja spraw wewnętrznych w Polsce (od połowy XVIII wieku do współczesności): zarys dziejów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2005.
33. Nowak E., Kitler W., Skrabacz A., Gąsiorek K., *Zarządzanie kryzysowe w sytuacji klęski żywiołowej*, [w:] „Zeszyt Problemowy TWO” 2006, nr 1(45).
34. Nowak E., Nowak M., *Zarys teorii bezpieczeństwa narodowego*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2011.
35. Ochmann J., *Religioznawcze aspekty filozofii bezpieczeństwa*, [w:] „Kultura Bezpieczeństwa. Nauka-Praktyka-Refleksje” 2016, nr 21.
36. *Ochrona infrastruktury krytycznej*, A. Tyburska (red.), WSP Szczytno, Szczytno 2010.
37. Pidgeon N., *Safety culture and risk management in organizations*, [w:] „The Journal of Cross Cultural Psychology” 1991, nr. 22.

38. Piwowarski J., *Ochrona VIP-a a czworokąt bushido. Studium japońskiej kultury bezpieczeństwa*, [w:] *Bezpieczeństwo osób podlegających ustawowo ochronie wobec zagrożeń XXI wieku*, Bogdalski P., Cymerski J., Jałoszyński K., (red.), Szczytano 2014.
39. Piwowarski J., *Fenomen bezpieczeństwa. Pomiędzy zagrożeniem a kulturą bezpieczeństwa*, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie, Kraków 2014.
40. Piwowarski J., *Samodoskonalenie i bezpieczeństwo w samurajskim kodeksie Bushido*, Collegium Columbinum, Kraków 2011.
41. Piwowarski J., *Transdyscyplinarna istota narodowej kultury bezpieczeństwa*, Akademia Pomorska w Słupsku, Słupsk 2016.
42. Piwowarski J., *Trzy filary kultury bezpieczeństwa*, [w:] „Kultura Bezpieczeństwa. Nauka-Praktyka-Refleksje” 2015, nr 19.
43. Piwowarski J., *Nauki o bezpieczeństwie. Kultura bezpieczeństwa i redefinicja środowiska bezpieczeństwa*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2020.
44. Piwowarski J., *Nauki o bezpieczeństwie. Zagadnienia elementarne*, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie, Kraków 2022.
45. Piwowarski J., *Three Energy Streams of Security Culture – A Theoretical Research Model in Security Sciences*, [w:] *Security and Defence in Europe*, J. Martín Ramírez, J. Biziewski (red.), Springer Nature Switzerland AG, Cham 2020.
46. Piwowarski J., *Etyczność funkcjonariusza Policji*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2019.
47. Pokruszyński W., Piwowarski J., *Teoria bezpieczeństwa*, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie, Kraków 2014.
48. Prońko J., *Natura współczesnego bezpieczeństwa*, [w:] „Kultura bezpieczeństwa. Nauka-Praktyka-Refleksje” 2012, nr 9.
49. *Psychologia*, T. Tomaszewski (red.), Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1977.
50. Rosa R., *Zarys polskiej filozofii bezpieczeństwa na tle europejskiej myśli polemologicznej i irenologicznej*, Akademia Podlaska, Siedlce 2009.
51. Rudniański J., *Elementy prakseologicznej teorii walki*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1983.
52. Sienkiewicz P., *Analiza systemowa procesów informacyjno-decyzyjnych. Wstęp do inżynierii systemów kierowania*, Ossolineum, Wrocław 1982.
53. Stańczyk J., *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa*, ISP PAN, Warszawa 1996.
54. Szubrycht T., *Bałtyckie wymiary bezpieczeństwa*, Akademia Marynarki Wojennej, Gdynia 2010.
55. Świniarski J., *Filozoficzne podstawy edukacji dla bezpieczeństwa*, Ministerstwo Obrony Narodowej, Warszawa 1999.
56. Świniarski J., *O naturze bezpieczeństwa. Prolegomena do zagadnień ogólnych*, Warszawa-Pruszków 1997.

57. *Transdisciplinarity – Theory and Practice*, B. Nicolescu (red.), Hampton Press, New York 2008.
58. Urbanek A., *Współczesny człowiek w przestrzeni bezpieczeństwa*, Akademia Pomorska w Słupsku, Słupsk 2015.
59. Wiszowaty E., *Etyka policji: między prawem, moralnością i skutecznością*, Łośgraf, Warszawa 2011.
60. Wojtyła K., *Elementarz etyczny*, KUL, Lublin 1999.
61. Zięba R., *Kategorie bezpieczeństwa w nauce o stosunkach międzynarodowych*, [w:] *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe u schyłku XX wieku*, D. B. Bobrow, E. Haliżak, R. Zięba (red.), Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 1997.
62. Zubrzycki W., *Terroryzm – działania antyterrorystyczne. Systemowe podejście do przeciwdziałania terroryzmowi w Polsce*, Akademia Policji w Szczytnie, Szczytno 2024.
63. Zubrzycki W., *Wybrane problem bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej*, Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie, Szczytno 2023.
64. Żebrowski A., *Walka informacyjna w asymetrycznym środowisku bezpieczeństwa międzynarodowego, Wybrane problemy*, [w:] „Polityka i społeczeństwo” 2016, nr 4.